

ЯКІСНА ПОЗАШКІЛЬНА ОСВІТА ТА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація. Якісна позашкільна освіта відповідає сучасним життєвим потребам розвитку країни. Тому важливим є організація життєдіяльності вихованців на основі особистісно-орієнтованого навчання в позашкільному закладі та роль моніторингу професійної компетентності педагога в умовах позашкільного навчального закладу для підвищення якості освіти. Науково-методичне забезпечення та методична діяльність позашкільного педагогічного процесу в ПНВО це ефективний засіб оптимізації навчально-виховної та методичної роботи навчального закладу.

Ключові слова: освітній простір, педагогічна компетентність, потенціал педагога, якість освіти, нова українська школа.

Вступ. В умовах впровадження нової української школи в систему освіти позашкільні заклади стають невід'ємним компонентом освітньої структури, який сприяє всебічному, гармонійному розвитку особистості учня, його соціальній адаптації та самореалізації в суспільстві.

Позашкільні заклади виступають гнучкими виховними інфраструктурами, спроможними здійснювати виховання громадянина незалежної держави України - творчої особистості, здатної вдосконалювати себе та свою країну. При цьому головним залишається визначення, що позашкільна освіта - це спеціально організована діяльність, яка має яскраво виражену власну специфіку впливу, що дає їй певні переваги перед іншими засобами виховання. Активізація інноваційних процесів у роботі позашкільних навчальних закладів сприяє підвищенню ролі позашкільного навчання й виховання у творчому самовдосконаленні та самовизначенні школярів.

Завдання створення єдиного освітнього простору, надання можливостей творчої реалізації, духовного становлення, безперервної освіти особистості тощо є пріоритетними в діяльності кожного ПНЗ.[1,с.5]

Належну роль у виконанні цих завдань відводиться педагогу, його професійній компетентності. Педагогічна компетентність виступає необхідною умовою ефективної взаємодії всіх учасників виховного процесу, професійної самореалізації педагога і досягнення навчально-виховних цілей, спрямованих на розвиток особистості учня.

В умовах модернізації освіти, яка веде до зростання конкуренції серед позашкільних навчальних закладів, постає проблема забезпечення своїх вихованців якісною освітою.

Оновлення системи позашкільної освіти передбачає вирішення ряду системних завдань: нормативно-правових, економічних, змістових тощо. Першочерговим з них є досягнення нової сучасної якості освіти.

Під якістю освіти в загальному плані ми розуміємо відповідність її сучасним життєвим потребам розвитку країни. В педагогічному плані, для позашкільних навчальних закладів, орієнтацію не тільки на засвоєння вихованцями певних знань, умінь та навичок, а головне, на розвиток та соціалізацію особистості. Тобто, позашкільний заклад має формувати систему універсальних знань, умінь і навичок, а також досвід самостійної діяльності, особистої відповідальності, творчої праці вихованців.

Освітня технологія – це модель спільної роботи педагога і гуртківця з планування, організації і проведення навчально-виховного процесу за умови забезпечення комфортності для всіх суб'єктів освітньої діяльності.

Виходячи з вищезазначеного, можна сказати, що предметом роботи має бути формування потрібного професійного забезпечення, новий зміст технологічного потенціалу педагога, прогнозування змісту, форм і способів організації та проведення педагогічного процесу, характер діяльності педагогів, особливості пізнавального спілкування, особистісні характеристики. Адже провідним суб'єктом навчально-виховного процесу є педагог з притаманними йому педагогічними вимогами і впливами, особливостями фахової самореалізації.

Розвиток творчого потенціалу педагога вимагає формування у нього мотивів пошукової діяльності через усвідомлення власної та єдиної науково-методичної проблеми закладу, стимулювання розвитку тих потреб, які сприяють його самореалізації через інноваційну та самоосвітню діяльність. Адже, творче ставлення до педагогічної діяльності – це один з найважливіших якостей фахівця.

Основна мета сучасної освіти – відповідність актуальним і перспективним потребам суспільства, підготовка різнобічно розвиненої особистості, здатної до соціальної адаптації в суспільстві і самовдосконалення. Саме тому сьогодні зростає попит на кваліфікованого, творчого, конкурентноздібного керівника гуртка, здатного виховувати особистість у сучасному, динамічно мінливому світі.

На етапі реформування системи освіти, позашкільної зокрема, особливу роль відіграє професійний потенціал педагогів, здатних до системного й конструктивного мислення, швидкої орієнтації в інформаційному просторі, ефективної професійної діяльності. Соціальний запит держави на педагогічні кадри високого рівня професійної майстерності зумовлює пошук методичними службами оптимальних форм, методів, засобів для підвищення професійної компетентності педагогів в умовах позашкільного навчального

закладу. [3, с.180]

У сучасних умовах розвитку позашкільної освіти важливими і необхідними є розробка і впровадження нових підходів, що сприяють підвищенню її якості і забезпечення доступності. Серед них важлива роль належить компетентнісному підходу. Компетентнісний підхід в позашкільній освіті – це підхід, що базується на застосуванні в меті, завданнях, змісті, формах та методах позашкільної освіти компетентностей особистості.

Метою компетентнісного підходу є забезпечення якості позашкільної освіти. Сутність цього підходу полягає в тому, що в його основу покладено таку категорію, як компетентність. Компетентність - особистісна характеристика людини, яка повноцінно реалізує себе в житті, володіючи відповідними знаннями, вміннями, навичками, досвідом, культурою. У світовій освітній практиці поняття компетентності виступає як центральне. Компетентний в широкому розумінні – «це знаючий, обізнаний в певній галузі»: у вузькому розумінні - той , хто має право авторитетного судження як спеціаліст високого рівня в певному колі питань.

Бути компетентним - значить вміти реалізовувати знання, застосувавши досвід, волю і емоційний стан для вирішення проблем у конкретних обставинах. Компетентність не зводиться до знань і вмінь в кількісному відношенні. Але без знань і особистого досвіду діяльність набуття компетентностей неможливе. Більш того, набуття компетентностей залежить від активності, свідомого відношення керівника закладу до різних видів діяльності (праці, навчання тощо). Варто зазначити, що компетентності не слід протиставляти знанням або умінням і навичкам. Поняття компетентності ширше за поняття знання, або уміння, або навички. Воно вимагає як інтелектуальну, так і діяльну сферу. Це сукупність професійних і особистісних якостей, необхідних для успішної педагогічної діяльності.[6,с.53]

Професійно компетентним можна назвати керівника гуртка, що і сягає стабільно високих результатів у навчанні й вихованні учнів. Адже розвиток професійної компетентності — це розвиток творчої індивідуальності, формування сприйнятливості до педагогічних інновацій, здібностей адаптуватися в мінливому педагогічному середовищі. Від професійного рівня педагога безпосередньо залежить соціально-економічний і духовний розвиток суспільства. Основними напрямками діяльності керівника гуртка по підвищенню професійної компетентності є дослідницька діяльність, активна участь у педагогічних конкурсах і фестивалях, різні форми педагогічної підтримки.

Тільки у взаємодії з колективом педагогічних працівників, вихованців можна добитись високої результативності в навчально-виховному процесі. При високому рівні професійної компетентності керівника закладу, компетентності педагогічних працівників та вихованців. Компетентність завжди проявляється в діяльності.

Основними шляхами розвитку професійної компетентності педагога є: робота в методичних об'єднаннях, творчих групах, інноваційній діяльності, освоєння нових педагогічних технологій, передача власного педагогічного досвіду та інші. Жоден з перерахованих шляхів не буде ефективним, якщо педагог не усвідомлює необхідності підвищення професійної компетентності. Звідси випливає необхідність мотивації і створення сприятливих умов для педагогічного росту.

Розглядаючи професійну компетентність педагогів позашкільних закладів навчальних закладів, не можна не сказати про критерії оцінювання якості роботи керівника дитячого творчого гуртка, моніторингу.

За допомогою цих критеріїв і показників зменшується проблема атестації педагога, тому що збирають й узагальнюють результати професійної діяльності.

Розробка критеріїв оцінювання якості роботи керівника дитячого творчого гуртка – це необхідна мотиваційна основа діяльності педагога і розвитку його професійної компетентності. Одна з ключових проблем організації гурткової діяльності — проблема відстеження й оцінювання її результатів. Вимірювання педагогічного результату дає можливість діагностувати стан освітнього процесу в гуртку і позашкільному навчальному закладі в цілому, а також дає можливість оцінювати хід його розвитку, прогнозувати досягнення нових результатів, порівнювати освітні потенціали різних дитячих формувань.

Така ситуація актуалізує необхідність формування та розвиток педагога як суб'єкта, який уміє реалізувати свою педагогічну діяльність відповідно до вимог часу, безперервно підвищуючи свій професійний рівень, який здатний самостійно вносити зміни в свою діяльність, швидко та ефективно реагувати на нові вимоги часу.

Отже, сучасному ПНЗ потрібен педагог, який вміє працювати в рамках не рецептурної, а концептуальної педагогіки.

Забезпечення належного розвитку зазначених вмінь, навичок, здібностей педагогів неможливе без об'єктивної інформації про рівень розвитку їх професійної компетентності. Таку можливість надає педагогічний моніторинг.

Висновки. Позашкільна діяльність в умовах нової української школи розглядається як важливий фактор найповнішого розкриття здібностей та розв'язання різноманітних освітніх проблем, створення цілісної системи пошуку та виховання творчо обдарованої особистості. Тобто, позашкільні заклади освіти найдієвіше впливають на безперервне і свідоме духовне вдосконалення і самовизначення дітей.

Заняття в позашкільних закладах, будучи необов'язковими, «природно добудовують» незаповнені проміжки соціального становлення особистості. Свобода і можливість вибору улюблених занять благотворно впливає на школярів. При цьому організація діяльності дітей

у формі дозвілля сприяє вільному спілкуванню у середовищі ровесників, з якими дитина вважає себе найтісніше пов'язаною і авторитет яких для неї безперечний. У той же час, переживання успіху викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності і поведінки, тобто поступово здійснюється становлення тих властивостей і якостей, які є складовими творчої особистості.

Науково-методична робота в умовах розвитку позашкільного навчального закладу має бути цілісною, заснованою на досягненнях педагогічної науки і педагогічного досвіду, системою взаємопов'язаних дій і заходів, спрямованих на підвищення професійної майстерності педагогів. Вона є життєво необхідною потребою кожного окремого педагога і водночас, обов'язковою вимогою суспільства, найважливішою умовою забезпечення функціонування позашкільних навчальних закладів.

Плануючи методичну роботу з педагогічними кадрами, необхідно вивчити та проаналізувати попит і потреби кожного педагога, кожного керівника творчого об'єднання. [9,с.27]

Таким чином, проаналізувавши результати наукових досліджень роботи позашкільних виховних закладів в Україні на сучасному етапі, ми можемо констатувати, що останнім часом значно зросли вимоги до змісту і форм їх діяльності, що зумовило підвищення інтенсивності процесу вдосконалення та перебудови їх роботи в цілому. Виявлено провідну роль педагога позашкільного закладу в процесі вдосконалення, переорієнтації та набуття нових функцій, до цього часу не характерних для діяльності позашкільних закладів.

Визначаються основні тенденції розвитку позашкільного виховання, а саме: спостерігається зниження проценту залучення школярів до гуртків, позашкільних закладів у порівнянні з підвищенням кількості населення у великих містах, кількість позашкільних закладів не залежить від чисельності населення міста, робота позашкільних закладів частіше за все проводиться у пристосованих приміщеннях. Позашкільні заклади продовжують відігравати досить помітну роль в організації виховного процесу в регіонах, мікрорайонах.

Одним із завдань нової української школи є створення ефективного професійного простору, який допоможе підвищити професійний рівень педагогічних кадрів, оволодіти всім багатством ідей з проблеми формування професійної компетентності педагога, глибоко усвідомити суть накреслених змін і завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція позашкільної освіти та виховання (Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України) – К., І 997.

2. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті -2001.
3. Закон України «Про позашкільну освіту», ВВР.,2000.-393с.
4. Положення про позашкільний навчальний заклад. (Постанова Кабінету Міністрів України від 6.05.2001, № 4
5. Про організацію науково-методичного забезпечення позашкільних навчальних закладів системи освіти. (Наказ МОН України від 25.04.2003, № 264/23).
6. Джуринській О.Н. Розвиток освіти в сучасному світі — М., 1999.
7. Сущенко Т.І. Фактори позашкільного виховання (Поч.шк. 1996 № 3. 36-39с.
8. Сухомлинський В.О. Вибрані педагогічні твори: М., 1980.
9. Нормативні документи Міністерства освіти і науки України// Книга методиста –Харків.: ПП «Торсінг плюс», 2006.